

9.¹⁹⁸⁹

101. ÅRG.

1889 – 1989

STAV OLAV

Kari Vogt, s. 3

En afrikansk reise

Erik J. Ruuds prestevielse, s. 8

Første norske maristpater

Det bygges i Fredrikstad, s. 12

Fra dristige langtidsplaner til virkelighet

Dordi Glærum Skuggevik, s. 14

Persona ~~non~~ grata

Tone Ringen, s. 18

Være i hemmelig ærend

Om Tadeusz Masowiecki, s. 20

Fra apologet til systemkritiker

OLAV

Det koster å redde håpet

Den 3. oktober i år er det hundre år siden Carl von Ossietzky ble født. Gjennom hele sitt voksne liv skrev han - stedig og intelligent - mot urett og maktmisbruk, uansett om det var til høyre eller til venstre i det politiske landskap han fant utvekstene og uhyrlighetene. Allerede i 1928, ti år før Moskvaprosessene, gjennomskuet han stalinismen som kamuflert russisk imperialisme: "Den røde armé er ingen revolver i det internasjonale proletariats neve. Den er i første, annen og tredje rekke et redskap for den russiske stat." Særlig fremsynte ord - som det har tatt altfor mange altfor lang tid å gjøre til sine..

Men som sjefredaktør for tidsskriftet "Weltbühne" kjempet Ossietzky sammen med Kurt Tucholsky og andre dyktige journalister særlig mot de farlige sider ved Weimarrepublikkens politikk: mot re-militariseringen av mentaliteten og av landet, både den synlige, tillatte, og den "sorte", dvs. den hemmelig og traktatstridig opprustende krigsmakt - som etterhvert antok en særdeles usympatisk brunfarge. Han var en av de første som advarte mot nazismen, og han ble en av dens mest skarpskodde motstandere. Han ble etterhvert en "stilistisk blendende samfunnskritiker, en av de fineste og spenstigste penner tysk presse har kjent," for å låne pater Hallvard Rieber-Mohns karakteristikk. Ossietzkys velformulerte opprørhet - på fredens, menneskelighetens og de svakes vegne - rammet også anti-semitismen, forpøblingen av midler og metoder i den offentlige debatt og den hårde, vilkårlige justis som flekket til deler av tysk offentlighet allerede i årene før Hitler kom til makten.

I 1931 ble Ossietzky fengslet for første gang - for "landsforræderi". Dommen innledet en lang vandring gjennom fengsler og konsentrasjonleirer hvor han ble utsatt for særdeles brutal og nedverdiggende behandling - verre

enn de få som fikk besøke ham i denne tiden, ante. Medfanger har dokumentert den i ettertid. Hitlers maktovertagelse i 1933 beseglet også Ossietzkys skjebne. Tildelingen av Nobels fredspris i 1936 kunne ikke redde ham, han døde i 1938 - ensom og under kummerlige forhold på sykehuset Nordend i Berlin - av tuberkulose han hadde pådratt seg i fengselet. Nobelkomitéens beslutning om å gi Ossietzky fredsprisen "vil bli stående som et av de store og ekte uttrykk for norsk humanitet - et valg i Fridtjofs Nansens ånd", skrev Rieber-Mohn i sin bok "Det blodige nei" fra 1967. "I den hjertetyngende, men lærerike dokumentasjon vi kjenner om Ossietzkys lidelsesvei, er det et sjeldent streif av lys og håp, dette at et slikt håndslag. . . nådde frem til en skamslått, forfulgt tysker, som knapt hadde krefter igjen til påståelig å formulere sitt livsinnhold: *Ich wollte den Frieden.*"

Det ligger en slags skjebnens ironi i at de var samtidige, nøyaktig på året, Adolf Hitler og Carl von Ossietzky. Den ene ble boddel, den annen offer. Den ene lot seg suge med av farlig unyanserte og mørke tendenser i seg selv og sin tid. Den annen ydet motstand - edel og uselvvisk motstand helt inn i håpløshetens tomgang og døden. Det koster å redde håpet i verden. UKJ

Tvangssterilisering

Stadig flere brasilianske bedrifter nekter å ansette kvinner som ikke har latt seg sterilisere. Ifølge pressebyrået «latinamericapress» er bakgrunnen nye og strengere arbeidervernlover for vordende mødre. Ifølge brasilianske kvinneorganisasjoner og Verdens Helseorganisasjon i Genève ble det i 1988 foretatt ca. 3 millioner illegale aborter i Brasil; hver femte kvinne døde som følge av abortinngrepet. KK

Omsorg mer enn kroner

— Omsorg er et moderne ord for neste-kjærlighet. En viktig del av vår kristne kulturarv. I det øyeblikk omsorg blir sett på som et gode det offentlige alene skal tilby nærmere definerte grupper, mister vi taket på hva omsorg egentlig er. Vi gjør omsorg til noe mindre enn det er, samtidig

som vi gir det offentlige oppgaver det ikke er istand til å løse, skriver professor Arne Jon Isachsen i et innlegg i Aftenposten.

— Omsorg er et gammeldags ord for solidaritet. Men også et ord med mer konkret innhold. Omsorg er handling og ikke bare holdning.

Kari Vogt: En afrikansk reise

3

Rasisme er en av mange saker *Kommisjonen for rettferdighet og fred* i Oslo Katolske Bispedømme har vært opptatt av i den senere tid - en bredt anlagt Afrika-kveld i våres var et klart uttrykk for dette engasjement. Hovedposten på programmet var et foredrag av *Kari Vogt*, «kommisjonsmedlem» og amanuensis i religionshistorie ved Universitetet i Oslo. St. Olav er glad over å kunne bringe hennes foredrag - som bygger på inntrykk fra en studiereise til Sør-Afrika - videre til sine lesere. Den muntlige formen er beholdt, men redaksjonen har føyet til et par undertitler.

Rettferdighet og fred-kommisjon i Oslo Katolske Bispedømme har engasjert seg ganske spesielt i Sør-Afrika spørsmålet. Min oppgave her er å formidle noen inntrykk og tanker fra en studiereise i Sør-Afrika sommeren 1988 arrangert av NEKSA - *Norsk Ekumenisk Komite for sørlige Afrika* - og med deltakere fra alle kirkesamfunn i Norge.

Jeg er ingen Sør-Afrika spesialist og skal ikke presentere en ny politisk eller sosial analyse. Jeg ønsker derimot å dele noen inntrykk med dere, inntrykk fra en situasjon som det berømte Kairos-dokumentet fra 1985, undertegnet av representanter fra alle sør-afrikanske kirkesamfunn, beskriver slik: «Nå er sannhetens øyeblikk kommet, ikke bare for apartheid, men også for kirken».

De færreste av oss vet noe om den katolske kirke i Sør-Afrika. Av landets innbyggere er 40% anglikanere, kalvinister eller lutheranere; hele den fargerike floraen av uavhengige afrikanske kirker utgjør 20%; katolikkene utgjør 10%. Det gjenstår altså 30%, så la oss ikke glemme hinduene, jødene, musli-

mene og tilhengerne av afrikanske religioner. . . store religiøse fellesskap, alle med ulik status i samfunnet, med ulike muligheter, ulike skjebner, alt etter det synligste kriteriet av alle: hår og hud. Du er hvit, da tilhører du det utvalgte folk på 4,5 millioner; eller du er asiat og tilhører en gruppe på 800.000; du er farget, det vil si at du representerer en eller annen problematisk sjattering mellom sort og hvit: en gruppe på 2,6 millioner. Eller, det mest sannsynlige hvis du er født i dette landet, du er sort, du tilhører majoriteten, 20,9 millioner. Du får utdanning, jobb, lønn og bolig i forhold til akkurat dette, du har også politisk innflytelse og sosiale rettigheter i forhold til akkurat dette.

Jeg oppsøkte alle disse gruppene og alle disse religiøse fellesskapene; mange av de personene jeg traff, kjempet aktivt mot apartheid. Hver og en hadde sitt budskap. I denne sammenhengen velger jeg å la mine trosfeller komme til orde.

I havnebyen Durban, der jeg oppholdt meg, er den katolske kirke det kirkesamfunnet som har bidratt sterkest til kampen mot apartheid. I frontlinjen står erkebiskopen av

Durban, Dennis Hurley, 72 år, hvit, en fyrvoktersønn fra Cape Point, lengst i sør.

Hans historie skal ikke fortelles her, men én detalj skal nevnes: I 1983 publiserte han en omfattende dokumentasjon over sør-afrikansk tortur og torturmetoder i Namibia.

I en lang samtale vi hadde, sa han: «På et bestemt tidspunkt orket jeg ikke ord lenger. Jeg måtte ha handling. Vi befinner oss i en historisk avgjørende situasjon. Katastrofen kan være like om hjørnet. Jeg tror revolusjonen vil komme; kanskje kan vi bidra til å gjøre den mindre blodig. En radikal endring av dette samfunnet er nødvendig. Jeg ønsker en slik endring. Mitt standpunkt er ingen hemmelighet. Bring mine ord videre».

Dennis Hurley kan for tiden tillate seg å si slikt; dominikanerpater Albert Nolan, kjent teolog og forfatter i Johannesburg, har derimot levet i dekning i flere år nå. Som så mange andre sør-afrikanere.

Byplanlegging - en leksjon i apartheid

For å gi et glimt av apartheid, og derved av det som motiverer kir-

Mirakuløs helbredelse offisielt bekreftet

Den katolske kirke har offisielt bekreftet et mirakel i det sydfranske valfartsstedet Lourdes. Det dreier seg om en kvinne fra Sicilia, Delizia Cirolli, nå 24 år gammel. Etter et besøk i Lourdes i 1976 er hun på vitenskapelig uforklarlig måte blitt fullstendig helbredet for en alvorlig kreftilidelse.

Etter flere års undersøkelser av en legekommisjon er kirken kommet til det resultat at det er tale om en mirakuløs helbredelse.

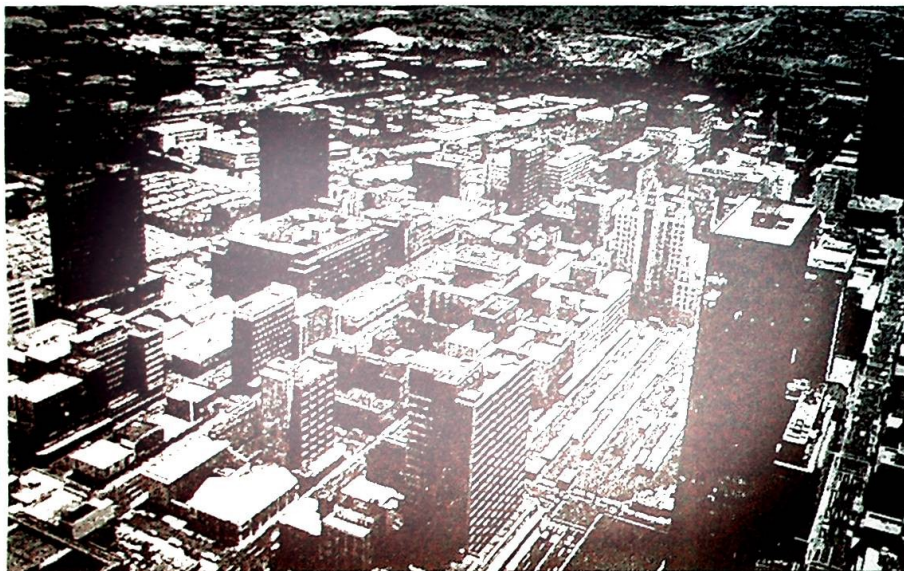
Meddelelsen er offisielt gitt ved erkebiskop Luigi Bommarito av Catania (Øst-Sicilia). Dette er det 65. tilfelle av mirakuløs helbredelse i Lourdes, offisielt anerkjent av kirken.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Verdenskongress om mirakler?

Rådgivere for Vatikanets kongregasjon for helgenkåringer ønsker å sammenkalle til en verdenskongress om mirakler. Rådet, som har støtte av femti professorer fra Italias fremste sykehus, har i løpet av vårt århundre erklært 65 helbredelser for mirakuløse. CATHOLIC HERALD

4

Storbyen Johannesburg...

kens folk, legfolk, søstre og presteskaper, tar jeg utgangspunkt i et konkret scenario: byen Durban 1988, millionbyen, byen med den raskeste veksten i verden, nest etter Mexico City.

Reglene for apartheid, skillett mellom rasene, ble lovfestet i 1948. På papiret er i dag de mest provoserende uttrykkene for apartheid opphevet. På badestranden i Durban vil man riktignok fortsatt kunne se skilt med 'whites only': på toget finnes fortsatt kupeer som er reservert for hvite.

Byplanlegging, geografiske avstander og arkitektur taler et konkret og tydelig språk. Selve byen legemliggjør apartheid; byplanlegging blir en leksjon i hvordan apartheid fungerer, og hvorfor skiller er vanskelig å endre.

Som enhver sør-afrikansk storby er Durban delt inn i soner: i bykjerne bor og arbeider de hvite; i de

vake og velholdte villastrøkene, som Glenashly i nord, ligger husene omgitt av overdådig afrikansk blomsterprakt. Høye gittergjerder, alarmsystemer, vakter, hunder - diskret, men høyst nærværende, er likevel påminnelser om noe. Den som lufter hunden eller arbeider i haven, er alltid sort. Fortau finnes ikke, det er best å bruke bil.

Sent på ettermiddagen kan vi registrere en liten uro: De sorte forlater disse områdene. Bydelene tømmes, busskøene er lange, bare sorte. De skal ut til sine townships. Drar vi så ut mot Kwamashu eller Umlazi, to av de største sorte boområdene, oppdager vi plutselig at de brede asfalterte motorveiene snevres inn, med ett er vi inne på en smal grusvei. Én vei er lett å kontrollere militært. Én vei, ikke mange, fører ut til forvokste landsbyer med like mange innbyggere som halvdelen av Norges befolk-

ning. Hit drar hvite sør-afrikanere aldri. Her bor de sorte arbeiderne. Billig arbeidskraft, enten de sorte arbeider i servicejobber eller i gruvene, er et viktig grunnlag for økonomien. Frem til 70-årene var det forbudt å lære sorte opp til å bruke mer kompliserte redskap enn øks og sag. Kunnskap er makt.

En township er hva vi kan kalle de etablerte sortes boområde. I tillegg kommer den ekspllosive veksten i det som kalles squatter towns, slumområdene, som ikke eksisterer - eller nesten ikke eksisterer - i noe offentlig dokument. I Durban squatter towns bor et antall mennesker som svarer til omtrent hele Norges befolkning.

Vannmangel, sykdom, vold er stikkord for disse områdene. Det sør-afrikanske politiet er en egen historie, den skal jeg ikke fortelle, bare nevne at hit ut kommer 'kitconstables', frivillige fra storbyjungelen, flest hvite, som etter tre ukers skytekurs får blå overall og frie hender. For det bør tilføyes: ikke alle hvite bor i Glenashley; det hvite proletariatet har sine problemer.

Fargede og asiater har egne bydel, renere, lysere enn de sortes boområder. La meg med det samme minne om at det var i Durban indere Gandhi virket, det var her hans politiske bevissthet ble formet. Og ikke glem: Det er forbudt å flytte inn i et boområde som ikke står til hudfargen, for å si det slik. I dette har hvite like liten frihet som andre. Veinettet er dessuten slik at kommunikasjon mellom sonene, eller mellom bestemte soner, er upraktisk. Butikkene har ulike åpningsti-

Katolsk legmannsarbeid — nå også i Tsjekkoslovakia

Hittil har alle katolske legfolk-foreninger vært forbudt i Tsjekkoslovakia. Men nå er man i gang med å forberede en representativ «legfolk-bevegelse», støttet av blant andre Prahav erkebiskop, kardinal Frantisek Tomasek.

Blant bevegelsens formål er virkeliggjørelsen av en tidligere offentliggjort «31-punkts oversikt over krav om religionsfri-

het» som i sin tid ble underskrevet av seks hundre tusen tsjekkosllovakere.

Den planlagte legfolkforening vil støtte den økumeniske bevegelse og samarbeide med den.

Blant initiativtakerne er Augustin Navratil. Som en av forfatterne til «31-punkt-erklæringen» ble han i fjor tvangsinnlagt på en psykiatrisk klinikk, men etter internasjonale protester frigitt omkring årsskiftet.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

To hundre tusen pilegrimer

I år deltok over 200.000 ved den tradisjonelle pilegrimsferden til det slovakiske Maria-valfartsstedet Marienberg utenfor Levoca (i det nordlige Tsjekkoslovakia). Også katolikker fra Østerrike, Vest-Tyskland, Italia, Polen og Øst-Tyskland kunne delta i år.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

5

der, skolene ulike feriedager osv.

Jeg fikk se alle disse områdene, takket være en av biskop Hurleys venner, byplanleggingsekspert og professor ved Natal University.

Det jeg nå har sagt, viser bare en liten del av den ekstreme grad av splittelse og fragmentering dette samfunnet lever med. Mitt poeng er: Den fysiske organiserte, geografiske adskillelsen tillater, ja, oppfordrer mennesker til å leve et helt liv uten å se, uten konfrontasjoner, erfaringsløse og uten kunnskap. Dette er det geniale, det genialt sataniske, ved apartheid.

Alternativ kunnskap/ alternativ praksis

Som universitetsmenneske fikk jeg også en annen leksjon av mine trosfeller: betydningen av å hente frem kunnskap, alternativ kunnskap. Et spørsmål som synes uskyldig: Hvor mange mennesker bor det egentlig i en by? inneholder politisk sprengstoff. Hvem finner frem til kunnskap, og hvem forvalter den i et samfunn? Det er ingen tilfeldighet at det ikke er sett som hensiktsmessig å lære barn med sort hud så mye som et engelsk ord eller et engelsk barnerim før de er over ti år. De må jo først lære sitt stammespråk, språk er jo identitet. . . Men hvilken identitet, i hvilken historisk, sosial og politisk sammenheng? kan vi spørre. Kunnskap er makt. Tilgjengelig kunnskap er å betrakte som et råstoff et land disponerer, på linje med olje eller mineraler.

Noen må altså forvalte kunnskap, og noen må gjøre den tilgjengelig. Et tungt og farlig arbeide i dette

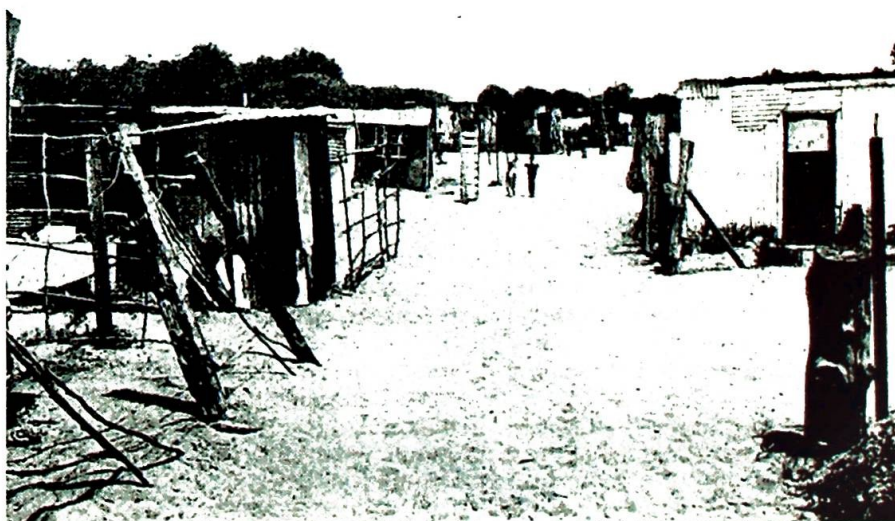
samfunnet. Et selvopplevet eksempel: Den 16. juni 1988, minnedagen for Soweto-opprøret, med full politisk og militærmobilisering og minnehøytider i alle kirker, og der steinkasting startet fra morgenen av, konsentrerte kveldens dagsnyttssending seg om sport og om hva man hadde utrettet for en delfinunge som hadde brukket ryggen. . .

Så til scenario 2 og 3: Det første Marianhill, representerer det katolske establishment, det andre, Diakonia, den katolske motstandsbevegelsen. Jeg velger det jeg fant beundringsverdig, hver på sin måte. Scenarioene viser samtidig til to ulike kirkelige strategier, en gammel og en ny.

Marianhill, som ligger en halvtimes kjøretur fra Durban, i provinsen Natal, ble grunnlagt i 1882 av en østerriksk trappist, Franz Pfanner. I dag er Marianhill en egen

kommune, en liten Vatikan-stat med egen biskop. To store gårdsbruk, ett drevet av søstre, et annet av brødre, skaffer mat til tusener av mennesker. Her ligger sykehus, barnehjem for mer enn hundre foreldreløse sorte barn og to vel etablerte internatskoler for sorte ungdommer. Her finnes vakre kirker, retretthus, snekkerverksteder og verksted for produksjon av messehagler og annet liturgisk utstyr. Alt velstelt, velordnet, omgitt av parkanlegg med en utrolig blomsterprakt mot dyptblå afrikansk himmel. Den østerrikske nonnen som tok seg av meg, var et under av generøsitet, varme og sunn fornuft. Søster Agnes trodde også at revolusjonen ventet. Hennes strategi var bønn og arbeid.

Marianhill kan stå som bildet på kirken som veldedig landeier og misjonær, et arbeidsomt, velorgani-

Fra en bantustan. . .

plass i den felleseuropeiske arv. Den brede kontakten må bygges opp igjen, landene må trekkes gradvis inn i europeisk samarbeide, ellers blir det et halvt Europa vi satser på.

— Et riktigere svar er derfor at den umåtelig viktige prosessen som nå skjer i EF, blir et magnetisk kraftfelt også for kulturlivet og kulturelle kontakter — randstatene utenfor risikerer å bli enda mer perifere og provinsielle, sa Langslet.

Zimbabwe: Krisesituasjon

De politiske lederne i Zimbabwe (tidligere Rhodesia) blir beskyldt for alvorlige overgrep i forbindelse med krise-erklæringen for landet — opplyser Den katolske kommisjon for rettferdighet og fred. Politiet og sentrale overvåkings-organisasjoner bruker unntakstilstanden som påskudd til arrestasjoner og fengslinger uten lov og dom.

CATHOLIC HERALD

Etiopia: fortsatt vold

Tross pågang fra FN og andre internasjonale organisasjoner skjer det i Etiopia stadig brudd på menneskerettighetene i form av tortur og vilkårlige henrettelser — heter det i en rapport fra Amnesty International. Tusenvis av mistenkte motstandere mot landets kommunist-regime blir satt i fengsel for sin tro og for sin politiske overbevisning.

CATHOLIC HERALD

7

innsikt. Jeg kan ikke gå i detalj, bare påpeke at man har bygget opp en konkret modell for aktiv læring, bygget på Paulo Freires u-lands-pedagogikk. Dette er økumenisk arbeid, en hovedmålsetting er å bryte barrierer og skape konkrete samarbeidsformer om konkrete målsettinger, ikke bare kristne imellom, men også med muslimer, jøder og hinduer.

En gang i måneden møtes medlemmer fra den katolske gruppen omkring *Diakonia* til messe. *Shalom*-menigheten kaller de seg. Den søndagen jeg besøkte dem, var en spesiell dag: To hvite ingeniørfamilier - med tilsammen åtte barn - skulle forlate landet for godt. En vanskelig beslutning var tatt. Hvorfor? De eldste guttene var 14 og 15,

den eldste skulle i det militære neste år. Sør-Afrika har full mobilisering av 16-åringer. Fengsel venter

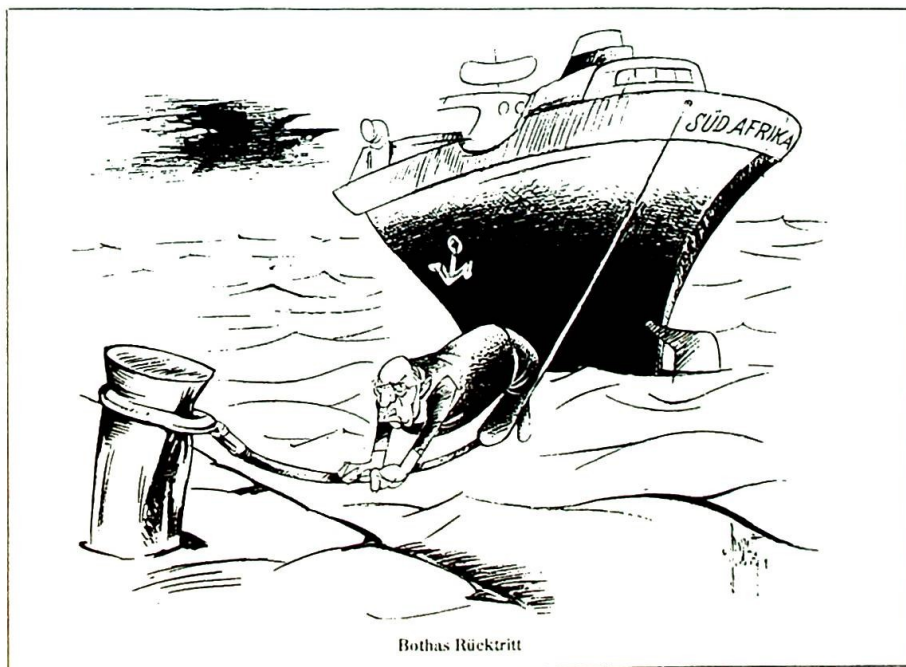
hvis man ikke stiller. «Slik vi har oppdratt barna våre,» sa faren, «er fengslet det eneste åpne stedet for dem. De er for unge til fullt ut å ta konsekvensene av det de har lært hjemme. Dette er et dilemma. Men vi drar.»

Med dette ordet: *dilemma* - for alt er langt fra sagt, og situasjonen i Sør-Afrika er komplisert - skal jeg avslutte med å trekke frem *en* lærdom og *en* moral, omtrent som i en gammeldags preken.

Først lærdommen: Som religionshistoriker vet jeg at kristendommens tyngdepunkt ikke lenger ligger på den nordlige halvkule. Både veksten i antall troende og mye av teologisk nyskapende tenkning skjer i sør. Afrika er et sentrum. Det kan være nyttig for oss, katolikker i Norge, å ha dette for øyet.

Øg så moralen: Et øyeblikk kan vi la Durban stå som et bilde på vår vestlige verden. I verdensmålestokk utgjør vi en minoritet, vi bor i det vi kanskje med rette kaller bykjernen, godt bevoktet og med klare regler for hvor lenge andre, som ikke tilhører den samme minoriteten, kan oppholde seg blant oss. Like utenfor, når mørket faller på, vet vi at *noe* foregår. Det er da vi trenger klart lys. Det er nettopp dette et av Koranens vers kan minne oss om: «Lyset tennes med brenne fra et velsignet tre, et oljetre, som ikke hører hjemme hverken i Øst eller Vest».

En kommentar i den tyske kristne ukeavisen *Rheinischer Merkur* til den sør-afrikanske statsminister Pieter Bothas avgang nylig.

Bothas Rücktritt

Hårde represalier i Kina

Julius Jia, biskop i Zhengding i den kinesiske provinsen Hebei, forsvant den 7. april i år og har siden ikke vært å oppspore. Ifølge opplysninger som Den internasjonale menneskerettighetskommissjonen (IGMF) har fått fra Roma-tro kretser i Kina, forsvant biskopen, som ble hemmelig vigslat i 1981, under et besøk hos en bekjent som gjaldt for å være pålitelig, men som antagelig samarbeidet med det hemmelige politiet.

Kort etter at biskopen forsvant, kom det til alvorlige sammenstøt da Roma-tro katolikker i Youtong reiste en teltkirke for å feire St. Josefs dag. Deres egentlige kirke var blitt beslaglagt av myndighetene. Da gjentatte henstillinger om å fjerne teltkirken ikke ble etterkommet, slo myndighetene til: Soldater ble fraktet til byen i sivile kjøretøy, de gikk løs på menneskemengden, fem mennesker ble drept mens hundrevis ble såret. Ifølge kinesiske kilder ble 32 arrestert og hendel-

sen beskrives således: «Voldshandlingene begynte ved firetiden om ettermiddagen og varte et par timers tid. Overalt var det odeleggelser og blodspor å se».

I Youtong bor det 1500 mennesker som tilhører den Roma-tro undergrunnskirken. Bare 200 innbyggere sympatiserer med den statlig ledede og kontrollerte Patriotiske forening av kinesiske kristne som har sagt seg løs fra tilknytningen til Vatikanet.

KNA

8 Erik Johannes Ruud presteviet: Første norske maristpater

Lørdag 2. september 1989 ble Erik Johannes Ruud fra Bærum viet til prest i den romersk-katolske kirke ved biskop Gerhard Schwenzer under en konselebrert høymesse i St. Olav domkirke i Oslo. Pater Erik Johannes Ruud kan nå sette bokstavene S. M. bak sitt navn. Det betyr at han er tilsluttet maristenes orden. Han er den første norskfødte maristpater.

Tekst og foto: Baby Johannessen

Sognepresten i Asker og Bærum katolske menighet, pater Jo Neve S. M., ønsket legfolk og konselebrerende prester fra inn- og utland velkommen til den store begivenhet som fant sted i St. Olav kirke i Oslo lørdag 2. september om formiddagen. Det var en stor glede for maristene at biskop Schwenzer denne dagen kunne vie den første nordmann til maristprest. Maristene har arbeidet i Norge siden 1925, og det tok dermed 64 år før man fikk en norsk maristprest.

- Vi må sammen be om at han må bli en god prest i kirkens tjeneste, sa pater Neve, som deretter presenterte Erik Ruuds vita for biskopen. Han har studert fransk, tysk og kristendom ved Universitetet i Oslo og har tatt Pedagogisk Seminar. Han har hatt vikariater i skolen.

Hans utdanning gikk parallelt med tilknytningen til maristene. I 1979 begynte han sitt novisiat hos maristene i Dublin, som han avsluttet med avleggelsen av ordensløftene i 1980. Han gjennomgikk et treårig kurs i teologi i Dublin og

avla sine evige ordensløfter i 1984. Som ordensbror arbeidet han bl.a. i Caritas Norge.

Da det gikk opp for Erik Ruud at det var som prest han skulle tjene kirken og ikke som legbroder, ble han sendt til Osnabrück på preste-seminar, hvor han deltok i et pastoralt år for diakoner. St. Ansgarswerk finansierte hans studier. Erik Ruud er nå 37 år gammel.

Jesus Kristus, den salvede

Biskop Gerhard Schwenzer SS.CC. tok i sin tale til ordinanden utgangspunkt i Jesus Kristus, den salvede. Det betyr den som er preget av Den Hellige Ånd.

- Også du, Erik, skal salves ved Den Hellige Ånd. Helligånden omskaper deg og gjør deg til prest, sa biskopen, som viste til at preste-kallet er et kall som rører og preger menneskets innerste vesen.

- Gud har gitt deg alle dine evner for at du skulle bli prest. På Guds vegne forkynter du ordet og forvalter sakramentene. Du skal følge i den gode hyrdes fotspor, om nødvendig helt til den ytterste konsekvens.

Biskopen sa at presten vil lide under utilstrekkelighet og hele tiden være henvist til Guds barmhjertighet.

- Den Hellige Ånd meddeler deg en gave og fullmakt, og du blir trukket inn i Kristi prestedømme.

Biskopen sa videre at en prest som ikke er grepet av Kristus heller ikke har noe å si menneskene.

- La Jesus Kristus få plass i ditt liv. Det koster ditt hjerte. Så høy er prisen. Han sender deg ut for å forkynne. Ikke for å forkynne deg selv eller en abstrakt lære, men Guds ord. Forkynn i døperen Johannes' ånd. Du skal utføre din prestegjerning midt i denne verden, men du blir ikke av denne verden.

Biskopen oppfordret alle til å be for Erik.

- Prestene trenger å bli båret oppe av de troendes forbønn, sa biskop Gerhard Schwenzer.

I hjemmemenigheten på Stabekk

Pater Erik Ruud S. M. skal utføre sin prestegjerning i Stavanger. Men sin aller første messe feiret han søndag 3. september konselebrert med ordensbrødre i sin hjemmemenighet Mariakirken på Stabekk i Bærum.

Før messen ønsket den nye maristpresten velkommen og sa at det var en helt spesiell dag for ham som prest når han kunne feire sin aller første messe som prest i sin egen hjemmemenighet. Han viste til at dette var en stor og viktig hendelse både i menighetens og kirkens liv.

Erik Ruud sa at det hadde satt en støkk i ham dagen før i St. Olav kirke under prestevielsen da biskopen spurte maristenes provinsial om

Nye ordensfolk i Kina

For første gang siden den kommunistiske maktovertagelse i 1949 har en katolsk orden fått oppta nye medlemmer. Ved en høytidelighet i katedralen i Peking siste søndag i juli i år trådte syv unge kvinner inn i St. Josefs-klosteret, som ble gjenåpnet i 1986 og er det eneste klosteret i hovedstaden. Det bor ca. 60 katolske ordenskvinner i Peking, blant byens ca. 60 000 katolikker finnes det kun fire geistlige.

CATHOLIC HERALD

Konflikter i Syd-Korea

Det katolske bondeforbund (CFA) i Syd-Korea anklager regjeringen for å bedrive bakvaskelseskampanje av den katolske kirke. Ifølge CFA er flere av organisasjonens kontorer blitt «utsatt for hærverk av hittil uidentifiserte menn». Erkebiskopen av Seoul, kardinal Kim, og enkelte prester

ble tatt med til politiforhor. Mer enn 800 prester som er tilsluttet organisasjonen Prester for rettferdighet, har nylig anklaget president Roh TaeWoo for å ha innført et autoritært styresett, og de oppfordrer til bonn for «den nasjonale gjenforening».

KNA

Erik Johannes Ruud bærer Bøkenes Bok i prosesjonen av prester i St. Olav kirke i Oslo - på vei inn til sin egen prestevielse.

ordinanden var verdig til å bli viet til prest.

- Ingen av oss er verdige til å gjøre dette - feire den hellige messe, sa Erik Ruud. - Å vite det, er en viktig del av vår erkjennelse når vi samles om alteret.

Pater Anton Ivens S. M., mangeårig sogneprest i Asker og Bærum katolske menighet, nå pensjonert, viste i sin tale til at han hadde kjent Erik siden før han begynte på skolen.

Pater Ivens så det som en gledens dag at en som hadde vokst opp i menigheten nå sto foran menigheten som prest. - Den nye presten som står foran alteret idag, og som for første gang trer frem som Kristi sendebud, har ennå ikke kunnet gjøre noe i sitt nye embede. Og allikevel har vi all grunn til å feire dagen. Vi vet det: Når denne dagen er forbi... slik som det er skrevet i brevet til hebreerne, er han blitt utkåret av sitt folks midte for å være representant overfor Gud og for å frembære for Ham deres offergaver. Og det er Kristus selv vi møter i denne unge presten. Ja, slik er det ment. Han skal ikke bare minne oss om Kristus. Han skal gi ham til oss. Han er ikke bare en representant i symbolsk betydning, men virkelig og reelt. Han gjør Kristus tilstedeværende blant oss.

En katolsk tradisjon

Etter høymessen på Stabekk var menigheten og alle tilreisende fra Tyskland, Nederland og Storbritannia samlet til kirkekaffe med taler og gaveoverrekkelser til den nye presten. Han fikk både skrivemaskin, messebibel og teologiske ord-

Ikke støtte til vold

De tyske katolske biskopers bistandsorganisasjonen Misereor yter kun hjelp til samarbeidspartnere som bekjenner seg til ikkevoldslinjen. Anklagene i den brasilianske presse om at Misereor via sitt hjelpearbeid skal ha hjulpet til å skaffe våpen til undergrunnsbevegelsen i landet, er helt og fullt ubegrunnet, heter det i en skarp uttalelse fra Misereor. KNA

Praktiske ateister

– En materialistisk naturvitenskap har ofte fratatt naturen dens herlighet og gjort oss til praktiske ateister. Den har beskrevet naturen som om den har liv i seg selv og blir opprettholdt i kraft av naturlovene. Slik har skaperverkets dybde-dimensjon

forsvunnet. Naturen er ikke en verdiløs kulisser omkring det egentlige livets dramatik. Naturen er Guds kjærlighetsgjerning, skriver Leif Gunnar Engedal, lektor ved Institutt for sjelesorg ved Modum Bads Nervesanatorium, i Frelsesarméens blad «Krigsropet».

10

Biskop Gerhard Schwenzer ønsker den nyvigslede presten velkommen i kirkens tjeneste.

bøker. Asker og Bærum katolske menighet viser ved store anledninger denne menighets aller beste egenskaper: fellesskap i tro og omsorg. Erik Ruud var i sannhet omfavnet av menighetens glede, varme og kjærlighet, og han tar det med seg i sin gjerning.

Han kvitterte ved å ta opp en gammel katolsk skikk: De av trosfellene som ønsket det - og det var ganske mange - gikk etter kirkekaffen tilbake til kirken hvor den nye presten ga hver og én velsignelsen. Presten la sine hender på den troendes hode og fremsa en kort personlig bønn.

Biskopen hadde rett da han dagen før sa: «Helligånden omskaper deg og gjør deg til prest.» Biskopens ord fra prestevigselmessen dagen før var nå blitt virkelighet.

Økumeniske kirkedager neste gang!

Av Torbjørn Wilhelmsen, Norsk Økumenisk Pressebyrå

Redaktøren i Metodistkirkens avis «Kristelig Tidende» tar på lederplass til orde for at de kommende Norske Kirkedager blir arrangert i økumenisk regi og ikke bare som kirkedager for Den norske kirke. Avisen «Bergens Tidende» har fanget opp saken og spør generalsekretæren i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke, Trond Bakkevik, om hans kommentar til dette. - En glimrende idé, sier Bakkevik.

Dette gleder en økumen, som allerede etter de første Norske Kirkedager i Trondheim reiste det samme spørsmålet. Tiden ser ut til å ha gitt spørsmålet nødvendig mod-

ning, og det er flott at «frikirkene» nå selv tar opp saken og banker på døren til arrangementskomiteen for kirkedagene.

Metodistredaktøren, Jan Petter Walaas, peker i sin leder forøvrig også på en annen sak som vi lenge har undret oss over. Mens man mange steder lokalt i Den norske kirke er tilbakeholdne mot fellesskap og samvær med troende fra andre kirkesamfunn, er det helt «ålreit» å invitere fremtredende personer i andre kirkesamfunn på besøk, bare de kommer langt nok borte fra! En biskop Tutu fra Sør-Afrika vil alle invitere, men når

tenkte du sist på at han er anglikaner? Eller biskop Glemp i Polen som på beste måte ble tatt imot i de mest lavkirkelige leire på Vestlandet da han besøkte landet vårt for noen år tilbake? Han er like mye katolikk som den norske naboen? Hva med baptisten Billy Graham? Jeg tror ikke dette fenomen bunner i bevisste valgt. Tvert imot viser dette behovet for lokaløkumenikk som kan bringe troende fra forskjellige kirker til fellesskap, og hvor alle får se, høre og oppleve den rikdommen som kristne har sammen på tvers av tilfeldige konfessjonsgrenser. Vi trenger mange slike lokale møtesteder, og vi trenger et økumenisk «Norske kirkedager.»

Vietnam – Vatikanet

Ifølge paven er «øyeblikket positivt» for en dialog mellom pavestolen og Vietnam. I et budskap til de vietnamesiske katolikker fremhever paven at kurie kardinal Roger Etchegarays besøk i Vietnam i sommer er «et positivt tegn» for en slik dialog, som må føres «i kjærlighet til sannheten og uten å utelukke noen.»

Kardinal Etchegaray er den første Vatikanrepresentant på mange år som har besøkt Vietnam.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Pave-nei til milliard-kirke

Paven har avslått å delta i innvielsen av en ny, kostbar kirke som oppføres i den fattige afrikanske republikken Elfenbenskysten. Her har landets 83-årige president bestemt at en kirke til ti milliarder kroner skal bygges i hovedstaden. Kirken vil med 157 meter bli 30 meter høyere enn Peterskirken i Roma.

VÅRT LAND

Monaco – Vatikanet – Skilsmisse

Fyrst Rainier av Monaco og hans familie skal være skuffet over at paven på nytt har nektet å annullere prinsesse Carolines første ekteskap. Caroline er forlengst gift igjen og har tre barn. Det faktum at hennes far i år har sittet 40 år ved roret i lilleputtstaten, hjelper heller ikke på annulleringsprosessen.

CATHOLIC HERALD

I oktober tenker vi på Maria

*Fra boken "Maria og de kristnes enhet"
(Katolsk Forlag, København)
av Max Thurian, protestantisk teolog som
tilhører det økumeniske fellesskap
i Taizé i Frankrike:*

De forskjellige holdninger til jomfru Maria i vår tro og vårt religiøse liv påvirker også vår oppfatning av Kristus-Kirkemysteriet. Det er sikkert at Maria-fromheten fremmer en kontemplativ holdning i det kristne liv. Hun, som den gang da Guds sønn ble menneske "bevarte alle disse ord i sitt hjerte og grunnet over dem" (Luk. 2,19), stimulerer i Kirken en lengsel etter et kontemplativt liv som kommer til uttrykk i liturgien. Mariafromheten nærer særlig kjærligheten til Kirken, de troendes mor. Ens oppfatning av Kirken vil derfor være preget av den holdning man inntar i sin tro og i sitt religiøse liv til Maria som bilde på Kirken-som-mor.

"Vi er forskjellige i vår fødsel etter kjødet," sa Luther i sin preken på festdagen for Herrens fremstilling i tempelet (2. februar 1534), "men i dåpen er vi alle jom-

fruens førstefødte, dvs. Kirkens, som er den rene jomfru etter Ånden. Den bevarer Guds ord rent, den er fruktsommelig med dette ord, den grunner over det i sitt hjerte. Og vi er i sannhet førstegrøden derav og skal tilhøre Gud".

Og til syvende og sist er Maria tegnet på Guds rene nåde som ved troen rettferdiggjør oss i Kristus. Hun gjenoppliver oss i vissheten om at Gud kommer alle våre antrengelser i forkjøpet, og at rettferdiggjørelse ved troen er vår eneste vei til frelsen. Igjen er det Luther som ber slik: Å, du salige jomfru Maria og Guds mor! Hvor stor en trøst har Gud dog ikke skjenket oss i deg ved å se til deg i så stor en nåde, i din uverdighet og intethet, for på den måten stadig å si til oss at han etter ditt forbilde heller ikke vil forakte oss arme og ringe mennesker, men se til oss i nåde."

I århundrer har Guds mor inspirert kunsten og fromheten, og hun gjør det fremdeles: Bildet viser en Mariastatue skåret i tre av en kateket fra Malaysia.

Honnør til fjernsyns-medarbeidere
Nylig ble Jonas-prisen (Statens spesiallærerhøgskoles ærespris) tildelt Sten Rune Sterner, mens Narvesen-prisen gikk til Dagmar Loe. To NRK-medarbeidere som i en årrekke har vært engasjert i arbeidet for dem som stiller svakest i vårt samfunn.

Jonas-prisen utdeles årlig til en person «som har gjort ekstraordinær innsats for å spre saklig informasjon om funksjonshemmedes livssituasjon og behov». Siden 1962 har Sten Rune Sterner stått som produ-

sent for langt over hundre programmer med sosialt tilsnitt, i senere år blant annet de fleste programmene i «Sosialkanalen.»

«Jeg tror Jens Bjørnebo ville blitt glad for at nettopp du fikk prisen som er oppkalt etter hans Jonas,» sa Tordis Ørjasæter, dosent ved Statens spesiallærerhøgskole, ved overrekkelsen.

Dagmar Loe har fått Narvesenprisen for «en programvirksomhet hvor hun i en årrekke har latt samfunnets underprivilegerte få komme til orde, for en dypt-

ploeyende, seriøs og informativ journalistikk. Fordi hun går grundig til verks i en tid da tendensen går mer i retning av det overfladiske og kjappe.»

«Vi skal ikke undervurdere seerne og tro at de ikke holder ut å se på et program i mer enn 20-30 minutter,» sier Dagmar Loe i en samtale med kringkastingens kvartalskrift, Omkring NRK, — «det er galt å tro at folk ikke gidder!»

12

Det bygges i Fredrikstad:

Fra dristige langtidsplaner til

I strålende sensommervær hadde ca. 150 glade mennesker funnet veien til det nye St. Birgitta menighetscenter i Fredrikstad den 9. september for å overvære grunnstensnedleggelsen til den nye kirken. Går alt etter planen - og det ser det ut til - kan den nesteldste av Østfolds tre katolske menigheter feire jul i nytt hus i år; samtidig kan den se tilbake på rundt 110 års ubrudt virke.

"Vi bygger i første omgang fordi den nåværende kirke er for liten, særlig på grunn av de mange utenlandske brødre og søstre som er kommet hit etterhvert, men også fordi vi erfarer at det er mange søkende mennesker som leter etter svar på livets viktige spørsmål," sa Henri Maatje, arrangementskomitéens leder, i sin velkomsthilsen. Også byggekomitéens formann, István Tálos, som presenterte menigheten og den katolske kirke i Østfold, viste til at "behovet for større og flere lokaler, både for prester og for menighet, har øket jevnt og trutt etter krigen. Både kirken og prestegården har vært ombygget flere ganger etter skiftende behov. Etterhvert ble mulighetene for tilpasninger og modernisering uttømt innenfor de rammer som våre kjære, gamle trebygninger kunne by på. Store grupper nyinnflyttede katolikker har ropt på plass og tilbud som ikke fantes."

Ca. 11 prosent av katolikkene i Oslo Katolske Bispedømme bor i Østfold, kunne Tálos fortelle: Av disse sogner ca. 1100 til Fredrikstad og ca. 800 til Moss mens Halden - som også omfatter Askim-distriktet - har ca. 500. Det er ikke bare

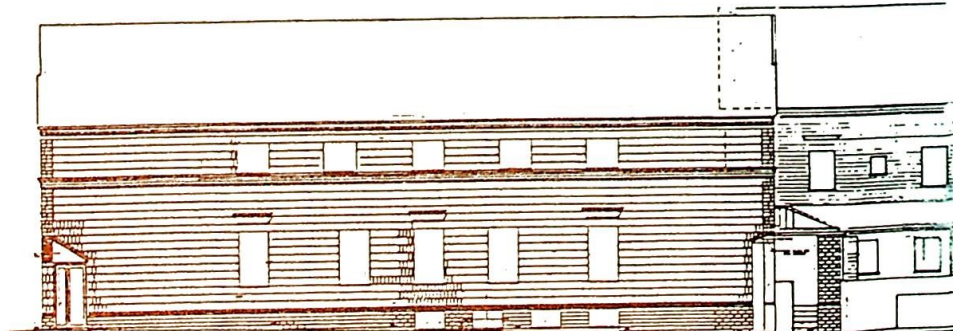
Fredrikstad som kan vise til relativt lang katolsk historie i nyere tid med kirke siden 1899 - Halden har hatt katolsk kirke helt siden 1877. Også i Østfold gjenspeiler dagens katolske menigheter verdenskirkens mangfold: "Det sier litt om menighetenes internasjonalitet at medlemmene kommer fra over 40 land, og at alle verdensdel er representert," sa Tálos.

Det er i dag én felles sogneprest som er ansvarlig geistlig leder for Østfolds katolikker. Han har to kapellaner og to ordenssøstre til å hjelpe seg. Prestene er for tiden bosatt i Halden og i Askim, mens søstrene - to Carl Borromeussøstre - holder til i Moss. "Prestene - eller patrene som ordensprestene kalles - kommer fra Polen og tilhører

ordenssamfunnet oblatfedrene. Kongregasjonen kan etterhvert se tilbake på 10 års virke i Østfold," ifølge Tálos. Når det nye menighetscenteret står ferdig, får patrene sitt kloster i senteret, og det er første gang i Østfoldmenighetenes historie at "en mannlig klosterkommunitet blir sentrum i det pastorale arbeidet i fylket".

Det vanket varm takk til alle som er med på prosjektet for særdeles godt samarbeid. Og takken gjaldt ikke minst biskopene John W. Gran og Gerhard Schwenzer som henholdsvis satte i gang og nå fullfører det nye menighetscenteret. "Jeg håper og tror at denne store satsing vil gi gode arbeidsforhold, inspirasjon, fornyelse og vekst i det katolske kristenliv her," avsluttet Tálos.

I pakt med tidens ånd ble grunnstensnedleggelsen også en økumenisk anledning. Både biskopen i Borg, Gunnar Lislerud, og domprosten var til stede - og gledet seg sammen med våre katolske biskoper Gran og Schwenzer over at "de dristige langtidsplaner", som Tálos kalte dem, nå er i ferd med å bli virkelighet. Borg-biskopen hilste fra Den norske kirke og rettet en særlig takk til katolikkene for den

Hvem var Cicignon?

Johan Caspard de Cicignon var født i Luxemburg ca. 1620 av adelig slekt. Fra 1657 av var han offiser i den danske hær — i 1622 kom han til Bergen for å lede byggearbeidene ved festningen der. I 1671 ble han forflyttet til Fredrikstad for å ta seg av de nye festningsverkene som skulle bygges.

Cicignon var trofast katolikk, men selv om den «papistiske» tro var forbudt i Norge etter reformasjonen, fikk Cicignon ved kongelig privilegium lov til å ha en jesuitt boende i sitt hus som prest for seg og familien, og som «feltprest for sine soldater, som for en ikke liten del var leiesoldater fra katolske egne i Europa», heter det i pastor Johs. J. Duins bok «Streiftog i norsk kirkehistorie», St. Olav Forlag 1984. Et helt kapittel i boken er viet «jesuittene i Fredrikstad 1679-1691».

virkelighet

13

innsats de har gjort for innvandrerne. "Vi ser frem til fellesskap, nabo-skap og økumenisk samliv," sa biskop Lislerud. Fredrikstads ordfører, Ragnar Petersen, understreket den sterke posisjon katolikkene har i byen og tilskrev den i vesentlig grad den uselviske innsatsen St. Josephsøstrene i en årrekke gjorde ved St. Josephs hospital. "Kirken fortjener en sentral plass i bybildet," mente han.

Biskop Gerhard Schwenzer og sogneprest Wieslaw Kowal foretok grunnstensnedleggelsen - selve grunnsteinen, som får en både synlig og fremtredende plass i den nye kirken, er fra apostelen Peters grav i Roma. "Jeg håper at tankene på denne stenen kan være med på å grunnfeste vår tro," sa sogneprest Kowal.

St. Birgitta nye kirke og menighets-senter i Fredrikstad blir et ruvende byggekompleks der kirken med sin 18 meter høye kuppel dominerer. Arkitekter: Arntsen og Solheim, Fredrikstad.

Fra Cicignon til pavebesøk:

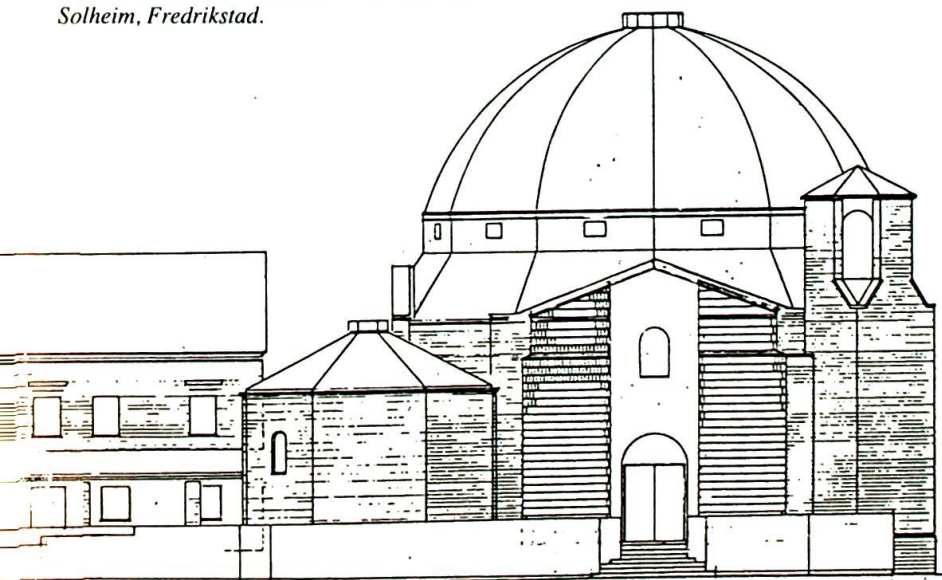
- Fredrikstad er en av de få byene i Norden med katolske tradisjoner som strekker seg ut over det som er vanlig i såkalte reformerte land, sier biskop Gerhard Schwenzer i et intervju med Fredrikstad Blad i anledning grunnstensnedleggelsen til den nye katolske kirken i Fredrikstad. - Mellom reformasjonen og 1845 var katolikker nektet adgang til kongeriket Norge, og jesuittene slapp ikke inn før i 1956. Men i Fredrikstad ble det i en årrekke gitt dispensjon til en åpent bekjennende katolikk: luxemburgeren Caspard de Cicignon. Om hans kirketilhørighet har hatt noen betydning for våre dagers katolikker, er vel heller tvilsomt, men han er et eksempel på at det også var

smutthull i reformasjonens lovverk, smiler biskop Schwenzer.

- Man kan vel trygt gå ut fra at pavebesøket har betydd en god del mer for den katolske kirke i Norge? spør intervjueren.

- Vi katolikker inviterte pave Johannes Paul II hit fordi vi ville vise ham vår virkelighet, vår hverdag som liten kirke i et protestantisk land. Og reaksjonene på pavebesøket var usedvanlig positive, både i befolkningen og i media . . . At tilstrømmingen til den katolske kirke nærmest eksploderte i forbindelse med besøket, er en myte. Vi registrerer omkring 100 konvertitter årlig, og kirken er fortsatt liten på landsbasis med vel 25.000 medlemmer, selv om det også her finnes mørketall. Men at søkningen til kirken er større enn for bare fem år siden, er et faktum. Og man kan jo godt være klar over at også katolikker forlater sin kirke.

Intervjueren, Lars Tore Bøe, noterer at biskop Schwenzer "selv er innvandrer fra Rudesheim i Vest-Tyskland", at han har sin doktorgrad på studier innen protestantisk teologi, og at han gjerne ser at protestanter tok katolsk teologi mer alvorlig: - Det hersker fortsatt stor uvitenhet om katolisismen i Norge. Myter og fordommer trives godt i den auraen av hemmelighetsfull mystikk som antikatolsk propaganda har skapt i Norge i de siste 400 år. Det er vel på tide at protestanter og katolikker snakker med hverandre og ikke om hverandre, avslutter biskop Schwenzer.

Hvem skulle ha trodd det?

Toppmotet i Paris mellom den franske president Mitterand og partisjef Gorbatsjov forløp uten større sensasjoner. Men under pressekonferansen i Elysée-palasset kom en journalist på den idé å stille Gorbatsjov et «privat» spørsmål: om han var døpt? Til alminnelig forbauselse svarte Kreml-sjefen spontant: «Ja, jeg er døpt,

og jeg tror ikke – det er noe unormalt i dette!»

Hittil har man bare visst at Gorbatsjovs mor er en troende ortodoks kristen. Hvem skulle ha trodd at lederen for den ateistiske stormakt Sovjetunionen og talsmann for perestrojka og glasnost er døpt!

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Moder Teresa-sentre i Russland, Armenia og Georgia

Med det sovjetiske pressebyrå Tass som kilde melder Vatikanets Radio at moder Teresa nå vil kunne åpne tre permanente sentre i Sovjetunionen. Tass skriver at «selvoppofrelsen og den grenseløse nestekjærighet i moder Teresas orden er høyt

14 Dordi Glærum Skuggevik: ~~Persona non~~ grata

Denne overskriften finner vi i den litauiske avisen Svyturys. Artikkelforfatteren dumper avisen ned på skrivebordet i sakristiet i Vilniuskatedralen før bladet er heftet, rett fra trykken - 4. juli 1989. Det hilses: «Laudetur Iesus Kristus!» «In æternum. Amen!». Jeg er midt i en samtale med katedralens ansvarlige prest i et forsøk på å oppnå et intervju med biskopen som fikk vende tilbake til Vilnius til jul - etter et eksil som begynte i 1961. Kirken har vært stengt like lenge. Dette stod i en liten toppnotis i St. Olav før avreisen. Hva er dramaet bak den korte meldingen?

Jeg får et eksemplar av avisen med den lange artikkelen om biskopen som er kommet tilbake, og som ikke lenger er «persona non grata». Litauisk er i særdeles grad et uforståelig språk. Jeg fortsetter mine bestrebelse for å oppnå et intervju. Jeg får etter en telefon vite at biskopen ikke har tid i dag for ekstra poster på programmet, og at eksilet har bestått i å være forvist til en liten landsby oppe ved grensen til Latvia, uten å få utøve sin bispeoppgave - og med beskjed om ikke å gå ut over sin oppgave som landsbyprest. Jeg har mine tanker om hvorfor han ikke vil uttale seg etter å ha gjenvunnet frihet og posisjon.

«Jeg har også vært borte,» sier presten jeg snakker med. Han heter Vasiliauskas Kazimieras og har vært domkirkens rektor siden gjenåpningen. Jeg tipper 70 år. Han bærer preg av å være en prøvet mann som med stor mildhet har overlevd med det beste i seg. Han var fange hos tyskerne i 1941. Fra

1949 til 1969 var han 10 år i fengsel og 10 år i arbeidsleir i Sovjet. Han viser meg bilder fra leiren. Ett bilde viser et hvitt kors mot mørket i gruvesjakten mens han feirer messe langt under jorden i Sibir.

«Du skal intervju kardinalen,» sier han. «Han er et godt menneske og en nær venn av meg.» Han ringer kardinalen. Idet han legger på

røret, sier han: «Sehr gut. Sehr gut!» Pater Kazimieras tar en stor gren røde klaseroser ut av vasen på skrivebordet og rekker dem impulsivt til den fremmede. Det kvitteres med norsk klem. Mellom halv seks og halv sju skal jeg treffe kardinalen. Jeg kan velge språk - fransk, tysk eller engelsk. Etter store språkbarrierer i Sovjet er det en lettelse å

Vilnius-katedralen - gjenåpnet nylig etter å ha vært stengt siden 1961. Foto: Dordi Glærum Skuggevik.

verdsatt av myndigheter og borgere i Sovjetunionen».

I juli meddelte moder Teresa fra Moskva at tolv av hennes søstre snart vil være permanent beskjeftiget i tre sentre, nemlig i Moskva, i Spitak i Armenia og i den georgiske hovedstad Tbilisi.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Litauen: større åpenhet overfor kirkens behov

Forandringene i Sovjetunionen gir kirken håp, selv om man ikke helt klart kan si hvilken vei utviklingen vil ta. Det uttaler kardinal Vincentas Sladkevicius, erkebiskop av Kaunas, Litauens tidligere hovedstad.

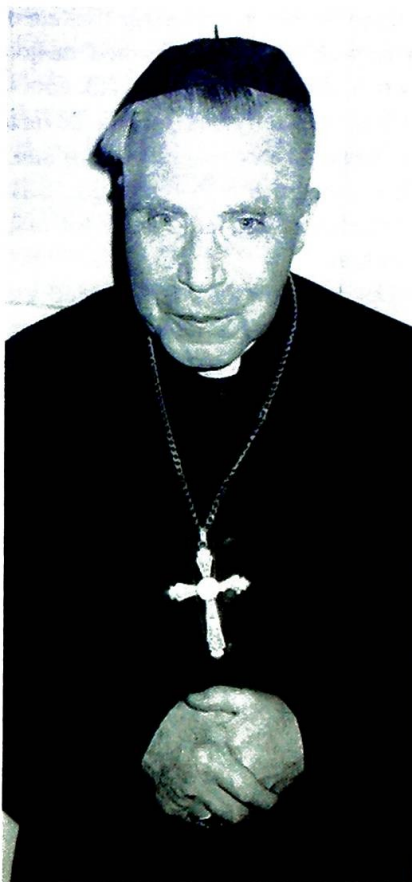
Erkebiskopen fastslår at det under de nåværende samfunnsmessige forandringer også er tale om en ny innstilling overfor åndelige verdier og en større åpenhet overfor kirkens behov.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

finne et språkmektig menneske.

På vei fra Vilnius til Kaunas stopper intouristbussen ved en restaurant ute i skogen et sted. Jeg får beskjed om å spise i en viss fart, for jeg skal videre i privatbil for å nå avtalen med kardinalen. Sjåføren legger sin 15-årige Lada i 110 med alle vinduene åpne. Han ble sendt med familien til Sibir i 1948 - 16 år gammel. Hele familien ble deportert. Han ble satt til å arbeide i skogen. 20 år ble han i Sibir. 500.000 ble deportert i denne perioden. Søsteren har fortsatt å bo i Sibir. Hun er nettopp død, og han skal avsted for å hente henne, så hun kan begraves hjemme.

Vi finner adressen på lappen, men det er ikke enkelt å finne inngangsdøren. Vinduer i første etasje er knust. Huset bærer preg av å ha vært stort, romslig, vakkert. Tilhørende kirke til erkebispeboligen er blitt kino - er det visst. Vi spør flere mennesker på gaten. Alle ser bort - og svarer ikke, med noen mumlende ord til unnskyldning. Hoveddøren inne i gårdsplassen opplyser med kritt på brunt tre: «Inngang fra bakgården.» Omsider går vi inn den enkle bakdøren og opp den velbrukte brunmalte tretrappen. Jeg stryker meg over håret som har skrudd seg opp under den vindfulle bilturen. - Jeg må spørre husholdersken om å få børste håret før jeg treffer kardinalen, sier jeg til meg selv, men det er kardinal og erkebiskop Vincentas Sladkevicius selv som åpner døren. Et øyeblikk tror

Kardinal Vincentas Sladkevicius i Kaunas i Litauen. Foto: Dordi Glærum Skuggevik.

jeg det er en annen. Han har bare prestekappen med røde kantinger på. «Jo, det er meg.» Etterpå tenker jeg at jeg glemte å presentere meg - det burde vært gjort, selv om han fikk navnet over telefon.

Sjåføren får plass i forstuen, og jeg blir vist tilrette i stuen, som er møblert med eldre, velbrukte møbler. Ingen andre er tilstede. Under intervjuet ser en annet prest såvidt innom. Han viser seg senere å være erkebispedømmets kansler.

Jeg forklarer at i Norge har vi alltid følt at Baltikum på et vis er nordiske land, at vi ofte tenker på og taler om landene her. Bl.a. har mange ofte sagt at vi må se til at ikke Norge ender opp som en baltisk stat. Derfor er støtten til NATO så sterk hos oss. Jeg forteller om notisen jeg så i St. Olav før avreisen, og at mange er ukjente med bakgrunnen for denne korte og dramatiske meldingen - og at det var derfor jeg prøvde å få en samtale med biskopen i Vilnius. Med et lite smil sier kardinal Sladkevicius: «Jeg har også vært nordafor, jeg ble sendt før min kollega i Vilnius.» Han forteller at han ble født i en liten landsby 9 km fra Kaisiadozys, hvor han ble utnevnt til biskop i 1957. «Det er en god skole å vokse opp med gårdsarbeid,» føyer han til. Vi utveksler erfaringer om sau-ekklipping og melking!

Han ble innsatt som biskop, men uten tillatelse, og han fikk ikke til tre sine biskopplikter. I 1959 ble han sendt til en liten landsby 200 m fra grensen mot Latvia - samme område som biskopen i Vilnius. Her levde han som vanlig prest til 1982. Biskopen i Vilnius ble sendt 1 1/2 år senere. I 1982 kom han tilbake til Kaisiadozys. 9. juni 1988 ble han utnevnt til kardinal, og i april i år ble han utnevnt til erkebiskop av Kaunas.

Kardinalen har lært seg engelsk under eksilet, ved hjelp av bøker og ved å lytte til BBC. Han har et stort vokabular og god uttale - han ten-

Roma kritiseres

I den katolske kirke blir «den legitime pluralisme som er en del av søkingen etter sannhet, utradert av en viss form for ortodoksi», heter det i et åpent brev til pave Johannes Paul II fra en rekke spanske basismenigheter. Brevet kritiserer først og fremst fremgangsmåten ved bispeansettelser og ved avsettelser av teologer i Spania, men også Vatikanets nuntius i Spania må tåle kritikk. KNA

Vatikanet advarer — og orienterer

I et dokument fra Kongregasjonen for det katolske utdannelsesvesen advarer Vatikanet mot at man blander ideologiske mål og interesser sammen med sitt sosiale engasjement. Det blir fremhevet at katolsk sosiallære skal fremstilles i troskap mot det kirkelige lære-embete og biskopene. KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Helsinkis katolske biskop medlem av pavelig råd

Til det pavelige råd for de sosiale kommunikasjonsmidler har paven nyutnevnt biskopen av Helsinki, Paul Verschuren, og erkebiskopen av Los Angeles, Roger Mahony.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

ker lenge før hver setning, snakker sakte. Han er en mann som har gått langt - og sett og døyet mye, men det har ikke knekket ham - i hans saktmodige stillfarendhet.

Jeg sier han må tenke seg at jeg er en gjennomsnitts avisleser i Norge. Jeg må få historien i korte trekk, hans vurdering av situasjonen i dag - og hvordan han tror utviklingen vil bli.

Han er en mann som ikke lenger interesserer seg for årstall, statistikk og firkantede fakta. Han tenker på et langt mer avansert nivå - hvor konklusjonene er viktigere enn årstallene. Jeg må hale litt for å fylle mitt eget historiske tomrom:

Store forandringer skjedde i både Latvia og Estland, men mest i Litauen, sier han. Litauen var en større stat, en mer enhetlig stat. Alle er katolikker (vel 85%). Russifiseringsprosenten er lav i forhold til de andre to landene. Troen er meget levende - kardinalen bruker det engelske ordet for «livlig». «Det kunne du selv se i Vilnius-katedralen i går kveld,» sier han. (3000 møtte opp og stod som sild i tønne ved kveldsmessen da Choeur Grégorien de Paris sang. Trengselen var så stor at det var omtrent umulig å gjennomføre eukaristien, og til slutt sang de den litauiske nasjonalsangen så taket løftet seg.)

I utgangspunktet hadde alle tre land de samme betingelsene, fortsetter han, og alle ønsker selvstendighet. P.g.a. den sterke og enhetlige troen, knyttet til en internasjonal

kirke, ble det svært viktig i Litauen å utrydde troen, og dermed nasjonen. Troen forente folket, slik som i Polen. Polen lyktes med å bevare en nasjonal uavhengighet som stat, de ble ingen Sovjet-republikk. Slik var betingelsene langt verre for oss, sier han.

Det hele startet i 1945. Med ett eneste dekret ble alle kvinne- og mannsklostre stengt. Det ble store problemer med utdanning for prester og kirkemusikere. Munkene ble delvis kirkeprester, nonnene sykesøstre. Noen ble fengslet, flere menn enn kvinner. Mange ble sendt «på landet».

Så ble kirkene nedlagt - én etter én ved separat dekret for hver kirke. De gikk frem med stor forsiktighet - «prudently» - sier han. Begrunnelsen var: «Denne kirken er unødvendig.» «Folket forlanger at den stenges.» Ingen annen forklaring eller begrunnelse ble gitt. «Folket» var et synonym for kommunistpartiet. «De var 'folket,' de andre var tjenere som hadde rett til å arbeide og stå til tjeneste, men de var ikke 'folket'.»

I Kaunas ble 5 mannsklostre med tilhørende kirker stengt. 10 kvinneklostre med tilhørende kapeller ble nedlagt. 3 vanlige kirker ble stengt. Den siste kirken ble lukket i 65-66, og den var til og med nybygget.

Presteseminaret i Kaunas fikk bare lov å ta inn et begrenset antall teologistudenter. 5 pr. år i de vanskeligste årene. Hele Litauen hadde

ca. 20 lærere og 25 kandidater. Nå er det ingen begrensning i Kaunas. De har pr. i dag 140. Nå kan en igjen opprette klostre. Det fantes selvfølgelig hemmelige klostre i de vanskelige årene, sier han.

De private katolske skolene ble også stengt ved diverse dekretter, listig og forsiktig, sier han. «De var som slanger, men ikke så enkle som slanger.» Samme begrunnelse: «Folket forlanger det». Ingen forklaring.

Kardinal Sladkevicius har svart på direkte spørsmål hittil. Nå tar han ordet: «Vi er svært redde for at det norske folk ikke forstår dette - hvilken fare som ligger i kommunismen, hva dette betyr for friheten. De tror blindt. Gjeringer og ord er annerledes i Sovjetunionen. Ordene er beregnet på utlendingene. Alle ordene er propaganda, de har ikke samme meningsinnhold. 'Fred' i vest betyr «ikke krig.» I Sovjet betyr 'fred' kommunismens dominans. De vestlige land forstår ikke at det å arbeide for fred, er det samme som å arbeide for kommunismens dominans! - Det er skjedd en forandring med Gorbatsjov. Dette er bare begynnelsen. Det er ikke så sikkert at dette vil vare så lenge. De baltiske stater er et eksperiment, derfor tillater de mer her enn i andre land i Sovjetunionen, men de vokter oss meget årvåkent. De vokter på oss som katten på sitt bytte. - Fjerner vi oss for langt, da slår de kloa i oss. De tillater en viss avstand, men ikke total

Abort-tviler

— Vi har skapt et samfunn der det er blitt veldig viktig å kunne velge seg bort fra det å få barn. Men jeg er overbevist om at hvis kvinnene hadde et reelt valg, så hadde de aller fleste valgt å føde barnet, sier Stine Willoch, nyutnevnt organisasjonssjef for Ullevål Sykehus i Oslo, i et intervju i Aftenposten.

— Egne erfaringer har beveget mitt abort-syn. Før var jeg klart for fri abort, nå har jeg utviklet meg mer og mer i tvilende retning. Jeg tror mange kvinner føler seg tvunget til å ta abort, og i møte med helsevesenet opplever de at det ikke er ett eneste menneske som stiller det grunnleggende spørsmålet: Er det dette du

virkelig vil?... Vi bør få en tvungen rådgivningsinstans. Det at du får allverdens valgfrihet, gir oss ikke livslykken. Tvert imot. Vi blir mer frustrerte. Når til og med liv og død kun blir et spørsmål om individuelle valg, er vi i ferd med å fjerne oss fra opplevelsen av å være menneske i en større sammenheng, sier Stine Willoch.

Kan du komme til Norge om du blir invitert?

Nei, tiden er ennå ikke slik.

Kan du reise til Roma?

Ja, der har jeg vært 4 ganger.

Kan jeg trykke alt du har sagt?

Ja, jeg er ikke redd.

Jeg ber om å få ta bilde av ham.

Han går inn i et værelse og kommer

tilbake kledd i alle kardinalens verdighetstegn, han gir meg et lite bilde med velsignelse og hilsen skrevet på baksiden, og jeg får våpenskjoldet i vakkert trykk: «FAC MECUM SIGNUM IN BONUM» (- Gi meg et tegn som varsler godt. Ps. 86.17.)

Jeg gir ham en norsk klem ved

avskjeden, til sjåførens store sjokk, - selv kneler han og kysser kardinalingen.

«Du må skrive pent om Litauen, vår land,» sier kardinal Sladkevicius.

Det faller meg ikke vanskelig.

«Øvre Slottsgate kafé-kirke» - hva i all verden??

Litt av en overraskelse i Oslo sentrum i sommer: Inn på Egertorvet, midt på Karl Johans gate, triller en stor bil, inneholdende alter, altertavle, musikkinstrumenter og kafébord (med vafler og kaffemaskin), - med andre ord en mobil «kafé-kirke. Man rigger opp alter med brød og vin og et alterbilde: tydelige tegn på at her skal det skje noe hellig.

Gateprest i Oslo Bymisjon, Elisabeth Torp, har stått i ledelsen for dette sommer-prosjektet med gudstjeneste på gata. I radioprogrammet «Noas ark» ble hun intervjuet av Per Frogner, som blant annet ville vite om man ikke her sto i fare for å dele ut et hellig, kirkelig sakrament til folk som kanskje ville prøve dette nærmest som en forlystelse, eller kanskje som en fleip.

«Klart at vi står i fare for det,» svarer gatepresten, «men jeg tror at måten vi har gjort dette på, har fått

folk til å skjønne at det var gjort på alvor, - vi hadde noe å fortelle og vi hadde noe å gi, noe som var viktig. Og mulighetene for at noen kunne le av oss eller fleipe, - klart den var til stede, men så langt vi har kunnet se, var det ingen som gjorde det.»

Selvsagt hører nattverdfeiring og gudstjeneste hjemme i kirken, sier Elisabeth Torp, som mener det er riktig av og til å gjøre det hele synlig og mer tilgjengelig ved å flytte det ut på gata. Fordi det er viktig at kirken er der folk er! Kanskje kan vi på denne måten dytte folk litt videre - i retning av å tro, å hente kunnskap om Gud. Kanskje kan dette være begynnelsen til at noen tar kontakt med kirken - menigheten - der de bor. Så får tiden vise hva som skjer, sier gatepresten i Oslo Bymisjon.

Støtter den hårde linje

«De baltiske lands skjebne er alvorlig truet. Menneskene må vite, mot hvilken avgrunn de nasjonalistiske ledere fører dem. Hvis de når sitt mål, kunne det føre til katastrofe for disse landene. Det kunne så tvil om selve deres levedyktighet.» heter det bl.a. i erklæringen fra Sentralkomiteén i Sovjetunionens kommunistparti om tilstanden i sovjetrepublikkene ved Østersjøen etter de store demonstrasjonene i forbindelse med 50-årsdagen for Hitler-Stalin-pakten i august i år.

Ifølge en uttalelse fra det sovjetiske utenriksdepartementet, som kom mens partisjef Gorbatsjov var på ferie, har partisjefen selv godkjent den hårde linje overfor balternes separatistiske tendenser.

46.000 medlemmer i Human-Etisk Forbund

Human-Etisk Forbund er nå det største tros- og livssyndssamfunnet utenfor Den norske kirke. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at antall medlemmer i forbundet økte med 11,5 prosent fra 1988 til 1989, og er kommet opp i 46.000.

I januar 1989 var det over 190.000 medlemmer i trossamfunn utenfor Den

norske kirke som fikk statstilskudd. Dette er en økning på 7.000 eller 3,8 prosent i forhold til året før.

I alt 180.000 var medlemmer i registrerte trossamfunn og 10.400 i uregistrerte trossamfunn.

Pinsemenigheten er det største registrerte trossamfunn med 44.000 medlemmer fordelt på 206 menigheter.

Det største registrerte trossamfunn ellers er Den romersk-katolske kirke med 29 menigheter og 24.750 medlemmer, og Den Evangeliske Lutherske Frikirke med 70 menigheter og 20.250 medlemmer.

Svenska Pastorsämbetet, Margareta-kyrkan, er størst av de uregistrerte trossamfunn med 3.550 medlemmer.

18

Tone Ringen: Være i hemmelig ærend

Hun er varsomt nær det første og det siste i alle sine dikt. Langsomme skritt over uendelige avstander, målt møysommelig opp av erfaring og kjærlighet, respekt og ærefrykt, skriver *Tone Ringen* i denne anmeldelsen av *Anlaug Pauline Olderviks «Utvalgte dikt»*.

heller ingen lyd
hva er det da i hundens kast
retningen brått lagt om
og farten øket

har en brukt sin fløyte
en langt borte

finere enn bregdens finhet
lettere enn luftningens letthet
lyd for høyeste sansning

For det er vår sansning hun utfordrer. Vår egen, hele og intuitive sansning, den direkte summetsen fra sinn til sinn, ikke bare mellom levende, men også gjennom tradisjonen, historien, vitnesbyrdene fra liv som er levd før oss til liv som skal leves etter oss.

Hun sier i «Sang for den nye pilgrim»:

Vi lever
og det er vårt offer.
Skjelvende ligger vi
i våre fremstrakte hender.

Det vakre språket kan nok til tider føles tilslørende for en utålmodig, moderne leser; intensitet, redsel og fortvilelse målbæres i polert og gjennomskinnelig marmor. Når ble det så suspekt å gjøre det? Hva slags verdigradering av opplevelse er det som sier at den grovt tilhuggede granittblokken er mer verdifull enn marmorstatuen? Eller omvendt?

Hvem har truet meg fra hverandre -
HVEM HAR ATSKILT MEG FRA MEG

slaget blir gruffullt
men det må engang stå - om det skal vinnes

Anbjørg Pauline Oldervik er en stedig, stillferdig kvinne. Hun har i sitt hemmelige ærend en kode, en summetone som forutsetter at leseren bruker tid på språket. Ikke fordi det er vanskelig, men fordi han må være klar over hvilken sentral han ringer opp. Et retningsnummer er en kode mange ikke tar seg tid til å finne lenger, og dermed er store deler av den «gammeldagse» litteraturen utilgjengelig i utgangspunktet. Vi er støyende, raske og greie mennesker de fleste av oss, så tønneramlende moderne at vi er innbitt beredt til å vegre oss mot påstander om at vi er i besittelse av sørgelig gammeldagse, individuelle hjerter, - og at hjerte fremdeles rimer på smerte. Vi har foretatt en superrenovasjon av de lyriske ordlistene, der «ensomhet» er satt i parentes bak det rensligere og mer fornuftige ordet «isolasjon», og der ord som tradisjonelt uttrykker følelser omkring skyld, soning, mysterium og endog «Gud», betraktes som en slags reaksjonære undergravere av et sant og fornuftig livssyn. Og la oss ikke narre oss selv - dette er grenseoppganger som også ofte forsnevrer det religiøse liv.

I diktet «Hva nu, og hvorhen!» sier hun:

Hvem sier Nei og hindrer store handlinger
skattene lyser ikke lenger
rikdommer kanskje, men for møll og rust
mistro iblandt oss? skattkammer erklært
usant?
slår en dør igjen og forseglar seg selv?

Før ble jeg båret, nu ligger jeg slengt, snørt
som en bylt, fanget, folk går på meg
overkjøres gang på gang, ukjenneliggjort
og fra stadig nye kanter høres
usikker latter.

De langsomme ordene kan få en kraft som røtter når de bryter stein, men først må vi gjøre opp med den litt ekle følelsen overfor misbrukete, ramponerte ord som ved første øyekast ser ut til å springe lett, uanstrengt og klisjépreget over sidene.

For hos denne dikteren er dette ikke sant, hun trenger bare ikke nye, fikse, greie uttrykksmidler, de såkalt tradisjonelle har for henne all sin opprinnelige kraft i behold, og det skal vi være takknemlige for. I «Fløyten og delfinene» sier hun:

Inne på en underlig
fremmed slette

ikke et vindpust
hva er det da i bregnenes bevring

RAGVALD PEDERSEN

menighetsassistent
i Maria Kirken, Lillehammer,
sovnet stille inn idag,
i en alder av 67 år.
Lillehammer, 14.09.89.
MARIA-MENIGHET

*Enhver som ser Sønnen og tror på ham,
skal eie det evige liv,
og jeg skal oppreise ham på den ytterste dag.*

(Joh 6,40)

Det var i dagmorges jeg stenet duen
(Fra «Menneske»)

Hun ser klart og med intens smerte menneskets vesen, den innebyggede disharmoni, «dette spenn mellom lykkelig livsbekreftelse og det aggressive hatpotensial, hvis egentlige essens kanskje er selv-hatet» som Engelstad skriver i sin svært fine presentasjon av forfatteren i begynnelsen av boken.

I samme dikt sier hun senere:

Men opp fra disse byer skal skrik stige - om
hevn

HEVN! HEVN! HEVN!
skrik gjennom en uendelig natt

bare det hadde jeg å ty til
uten det hadde jeg ikke vært i live da natten
var omme

Hun er varsomt nær det første og det siste i alle sine dikt. Langsomme skritt over uendelige avstander, målt møysommelig opp av erfaring og kjærlighet, respekt og ærefrykt, - «Menneskets ettertanke».

Naturen er fylt av din latter, Gud!
engene skogene, fjell og sjøer
bare vi ler ikke lenger

Finnes en vei tilbake - til timen
for det første kyss?

mørkets og lysets, dødens og livets
- for din munns møte med min -

Det nyskapende kan ofte oppleves i slike dypt personlige møter med språket; undrende og sikkert, famlende og presist, følsomt og konkret - forankret i en tradisjon vi kjenner, likevel like nytt for det individuelle menneske som barnets

- Like nytt som barnets oppdagelse av seg selv og verden. . .

oppdagelse av seg selv og verden.
For den som spør, elsker, oppdager
og smiler har møysommelig tatt
vare på noe uendelig sårbart i seg
selv; generøsiteten.

Du som går rak og oppreist
bøy ihvertfall hodet - din bror
den krumbøyde, vil snart være her

det er idag du kan møte søsken

om litt er du alene

Hvorfor gjør du deg kostbar -
betalte du for ditt liv?

og døden? gratis den også

Utvalgte dikt
av Anbjørg Pauline Oldervik
i redaksjon ved Tor Kaare Kvaal.
Forord ved Carl Fredrik Engelstad.
Dreyers Forlag.

Skal utforske ateismen

Problemer omkring den moderne ateisme skal nærmere utforskes: På initiativ av den franske kuriekardinal Paul Poupard er det dannet en gruppe som har knyttet til seg flere teologiprofessorer. Et første bidrag skal foreligge til neste generalforsamling for Det pavelige råd for dialogen med de ikke-troende. Temaet blir «Den kristne tro og streben etter lykke.»

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Latin igjen på mote?

Den hellige stol ser gjerne at det igjen blir undervist i latin i den italienske folkeskole. 80 medlemmer av det italienske parlament støtter saken, mens landets lærerorganisasjoner mener det er uråd å gjennomføre et slikt forslag.

CATHOLIC HERALD

Jomfru Maria i Medjugorje

Helligdommen i Medjugorje i Jugoslavia greide i fjor å samle inn som turistinntekt ca. 700 millioner kroner. Summen tilsværer 45 prosent av hele inntekten i republikken Bosnai-Herzegovina.

CATHOLIC HERALD

Fra apologet til klar systemkritiker

Det er ingen lett oppgave Polens nye statsminister, Tadeusz Mazowiecki, står overfor: å ordne opp etter 45 års vanstyre. Men hvem er han egentlig, mannen som har sagt ja til den store utfordringen? Grazyna Sikorska og John Eibner, begge knyttet til Keston College - som årvåkent følger utviklingen i landene i øst - tegnet nylig et portrett av ham i Catholic Herald. Artikkelen er noe forkortet.

Tadeusz Masowiecki er kjent som en "dialogens mester" innen Solidaritet, og den katolske kirkes mektige hierarki har stor tillit til ham, men ellers synes man i Vest å vite heller lite om den piperøkende redaktøren for Solidaritets avis som i august overtok vervet som Polens statsminister - og dermed oppgaven å redde landet fra kaos. Mazowiecki har vært en prominent figur blant landets venstreorienterte intellektuelle helt siden landet kom under kommunistisk styre ved slutten av Den 2. verdenskrig. I løpet av de siste 40 år har han gjennomgått en bemerkelsesverdig utvikling fra katolsk kollaboratør med det totalitære kommunistregimet til å bli en av de hardeste systemkritikere.

Som ung kristen sosialist i etterkrigstidens Polen var Mazowiecki nærmest overveldet over Sovjetkommunismens tilsynelatende uovervinnelige styrke og dens løfter om en mer rettferdig fremtid for det krigsherjede og utarmede Polen. Han sluttet seg til den statsstøttede katolske organisasjonen PAX som arbeidet for å undergrave den autoritære og anti-kommunistiske kardinal Stefan Wyszyńskis stilling og i stedet gjøre Kirken til en trofast alliert for det marxist-leninistiske regimet.

Men allerede i 1955 viste Polen

tidlige symptomer på stadig tilbakevendende politiske og økonomiske kriser - tilstander man fremdeles ikke har lyktes å finne noen varig løsning på. Mazowiecki ble skuffet over PAX's funksjon som kommunistmaktens redskap innen Kirken, og han gikk ut av bevegelsen - i protest mot eks-fascisten Boleslaw Piaseckis bestrebelse på å utarbeide en teologisk begrunnelse for kommunistpartiets maktmonopol. Han øynet nytt håp for landet da "nasjonal-kommunisten" Gomulka overtok som Polens leder i 1956; selv ble han med i en gruppe kristne sosialister som opererte uavhengig av det diskrediterte PAX. Han ble redaktør for gruppens avis *Wież* som nød en viss frihet under Gomulka, slik den katolske "venstreside" stort sett gjorde i den tiden.

Han ble også medlem av den femmannskontingent av kristne sosialister regimet tillot sete i det polske parlament. Gruppen, som gikk under betegnelsen *Znak*, førte en konsekvent ettergivelsespolitikk. Kun én gang brøt man med dette prinsipp: i 1968 i protest mot kommunistpartiets utrenskning av jøder fra alle viktige stillinger i samfunnet.

1971 ble en milepel på Mazowieckis lange vei mot ekte

opposisjonspolitikk - da trakk han seg fra Parlamentet, skuffet over *Znaks* manglende evne til å øve egentlig innflytelse på myndighetene. Han åpnet etterhvert *Wież*'s spalter for skribenter som regjeringen hadde "bannlyst", og han ble en flittig foreleser ved de hemmelige "flyvende universiteter" som ble avgjørende for spredningen av tidligere tabuer som kristelig demokratiske ideer. Etterhvert ble han et viktig ledd i den livgivende kombinasjon av intellektuelle og arbeidere som utgjør selve grunnlaget for Solidaritets politiske makt i dag. Da arbeiderne ved Lenin-verftet gikk til streik i august 1978, var Mazowiecki en av de første katolske intellektuelle som aktivt støttet dem. I 1980 forlot han *Wież* for å bli redaktør i Solidaritets avis. Da unntakstilstanden ble innført i desember 1981, ble han internert sammen med størsteparten av Solidaritets ledelse.

Polens nye statsminister er kjent som "evig optimist" og selv ikke dagens "gigantiske problemer" later til å kunne kue denne grunninnstilling. I talen til folkemengden etter en messe St. Brygida-kirken - nær Leninverftet i Gdansk - kort etter at han var blitt utnevnt til statsminister, var det også optimisten som hadde ordet: "Vi må tro at denne nasjonen, denne vidunderlige nasjonen, kan nå det stadium hvor det blir bedre å leve i Polen, hvor ingen lider mangel på noe her i landet, og ingen forlater det."

Ingen vet bedre enn Mazowiecki selv at det trengs adskillig mer enn retorikk for at disse visjoner skal bli virkelighet.

Økumenisk dåp i USA

Rundt tusen mennesker var nylig samlet i den katolske katedralen i Sacramento i California for å ta del i en 90 minutter lang dåpsseremoni hvor fire barn ble døpt. Det spesielle ved begivenheten var at barna ble døpt i en økumenisk dåpsliturgi, men hver i sin tradisjon, henholdsvis katolsk, anglikansk, orientalsk ortodoks og luthersk. NØP

Paven og anti-semittismen

Selv om pave Johannes Paul II ikke har ønsket å blande seg i den «polske kirkestrid» om opprettelsen av et karmelittkloster på området til den tidligere konsentrasjonsleiren Auschwitz, har han nylig angrepet antisemittismen i alle former og

avskygninger.

I forbindelse med 50-årsminnet for utbruddet av Den annen verdenskrig har paven bannlyst all fiendskap mot jødene og karakterisert slike handlinger som «det motsatte av kristendom».

CATHOLIC HERALD

Aldri mer krig!

21

"Aldri mer noen folk mot andre folk. . . ikke mere krig, aldri mer krig." Ordene stammer fra pave Paul VI - fra hans tale til FN's hovedforsamling i oktober 1965. Nylig gjentok pave Johannes Paul II dem - i sitt budskap til den polske bispekonferanse i anledning 50-årsmarkering for det tyske overfall på Polen. Det som begynte som et brutalt overfall fra Hitlers side på én enkelt nasjon - fulgt opp av Sovjets invasjon østfra en måned senere - ble "en total krig som rammet hele samfunn", skriver paven. "Den historiske realitet vi kaller Den annen verdenskrig, var faktisk forferdeligere enn noen beskrivelse vi noensinne kommer til å bruke. Men trenger vi snakke om det?" Ja, sier paven, det må vi, selv om - eller nettopp fordi - to generasjoner er vokst opp siden dengang, generasjoner for hvem denne krigen "kun er kapitler i en historiebok. Vi må forsikre oss om at denne tragiske hendelsen aldri slutter å tjene som en advarsel . . . Den annen verdenskrig gjorde alle folk oppmerksom på hvilke uanedede dimensjoner forakt for mennesket og brudd på menneskerettighetene kan anta."

Dette førte til at mange "kom til å spørre om det etter denne forferdelige erfaring overhodet ville bli mulig å sikre seg igjen. . . krigens redsler hadde jo funnet sted på et kontinent som kunne vise til en blomstrende kultur og sivilisasjon - et kontinent som så lenge hadde befunnet seg i evangeliets og Kirkens lys. Det er ikke lett å legge dette Golgata som så mange enkeltmennesker og nasjoner måtte tåle, bak seg. Det er bare ett eneste refe-

ransepunkt igjen, og det er Kristi kors på Golgata, det kors den hellige Paulus taler om på følgende vis: "Men der synden økte, økte nåden så overveldende meget mer" (Rom. 5,20)

I lys av troen må vi finne en ny kurs for Europa, sier paven. Polen står i denne forbindelse på mange måter i en særstilling: Landet var det første som forsøkte å si et avgjørende "nei" til den væpnede aggresjon for femti år siden - og det første land som fikk føle følgene av en slik avgjørelse. Men da den forferdelige striden var over, "måtte polakkene spørre seg om de avgjørelser som ble gjort ved krigens slutt, virkelig respekterte det enorme bidrag deres innsats og ofre innebar. Selv om de var på seierherrenes side, ble de tvunget til å spørre seg om de ikke i realiteten ble behandlet som den tapende part". Om landet nå endelig skal lykkes i å skape "et blomstrende og fredelig samfunn", avhenger for en stor del av polakkene selv, men ikke bare av dem. Paven minner om de moralske prinsipper pave Pius XII - i sitt julebudskap i 1941 - mente burde inspirere verden når krigen en gang var over. Nøkkelbegrepene var "frihet, integritet og sikkerhet" for den enkelte stat og "sikring av den økonomiske utvikling" som basis for materiell og åndelig velferd. "Europa har ennå ikke helt kommet seg etter Den annen verdenskrigs sår - det ser bare slik ut. Skal sårene virkelig leges, trengs det nemlig en voldsom kraftanstrengelse og fast beslutsomhet. Det trengs ekte solidaritet, noterer vår nåværende pave."

"Når vi ved denne 50-årsmarkering ber for alle krigens ofre, må vi heller ikke glemme å be for dem som bærer enormt ansvar for krigens redsler. . . som står med dette ansvar innfor Guds dom," skriver paven. Hans brev til de polske biskoper munner ut i en påminnelse "til oss alle" om ikke å glemme "på nytt å reflektere over de guddommelig inspirerte ord: 'Se, jeg gjør alle ting nye!' (Åp. 21,5)

Diakonvielse i Trondheim

Den 14. oktober blir Arne Marco Kirsebom viet til diakon i St.Olav kirke i Trondheim. Han er fra Oslo, men under studietiden ved Den tekniske høyskole i Trondheim ble han knyttet til menigheten der og hadde særlig god kontakt med prestene. Etter fullført eksamen i marinteknikk besluttet han å tre inn i Picpusfedrenes orden, som bl.a. biskop Gerhard Schwenzer tilhører. Novisiat og teologistudier i Münster fulgte, og nå står diakonvielsen for døren. I desember begynner han sin tjeneste som diakon i Trondheim, og til våren - nærmere bestemt i mai - følger prestevigselen. St.Olav gratulerer og sender alle gode ønsker.

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

22 Liturgisk kalender

OKTOBER

6. Bruno, prest.
Bar. 1, 15-22. Lk. 10, 13-16.
7. Vår Frue av Rosenkransen.
Bar. 4, 5-12. 27-29. Lk. 10, 17-24.
8. 27. alm. søndag
Hab. 1,2-3.2,2-4.
2. Tim. 1, 6-8. 13-14.
Lk. 17, 5-10.
9. Dionysius, biskop, og lidelsesfeller, martyrer.
Johannes Lenoardi, prest.
Jon. 1, 1-2, 1.11. Lk. 10, 25-37.
10. Ferial. Jon 3, 1-10.
Lk. 10, 38-42.
11. Ferial. Jon 4, 1-11.
Lk. 11, 1-4.
12. Ferial. Mal. 3, 13-20.
Lk. 11, 5-13.
13. Ferial. Joel 1, 13-15; 2,1-2.
Lk. 11, 15-26.
14. Callistus, pave og martyr el.
Jomfru Marias lørdagsmesse.
Joel. 4, 12-21. Lk. 11, 27-28.
15. 28. alm. søndag.
2. Kong. 5, 14-17.
2. Tim. 2, 8-13.
Lk. 17, 11-19.
16. Hedvig, ordenssøster el.
Margrete Marie Alacoque, jomfru.
Rom. 1, 1-7. Lk. 11, 29-32.
17. Ignatius av Antiokia, biskop og martyr.
Rom. 1, 16-25. Lk. 11, 37-41.
18. Lukas, evangelist.
2. Tim. 4, 10-17. Lk. 10, 1-9.
19. Isaak Jogues, prest, og lidelsesfeller, martyrer, el.
Paul av Korset, prest.
Rom. 3, 21-30. Lk. 11, 47-54.
20. Ferial. Rom. 4, 1-8.
Lk. 12, 1-7.
21. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Rom. 4, 13. 16-18. Lk. 12, 8-12.
22. 29. alm. søndag.
2. Mos. 17, 8-13.
2. Tim. 3, 14-4, 2.
Lk. 18, 1-8.
23. Johannes av Capestrano, prest.
Rom. 4, 20-25. Lk. 12, 13-21.
24. Antonius Maria Claret, biskop.
Rom. 5, 12. 15. 17-19. 20-21.
Lk. 12, 35-38.
25. Ferial. Rom. 6, 12-18.
Lk. 12, 39-48.
26. Ferial. Rom. 6, 19-23.
Lk. 12, 49-53.
27. Ferial. Rom. 7, 18-25.
Lk. 12, 54-59.
28. Simon og Judas, apostler.
Ef. 2, 19-22. Lk. 6, 12-19.
29. 30. alm. søndag.
Sir. 35, 15-22.
2. Tim. 4, 6-8. 16-18.
Lk. 18, 9-14.
30. Ferial. Rom. 8, 12-17. Lk. 13, 10-17.
31. Ferial. Rom. 8, 18-25.
Lk. 13, 18-21.

Kristne filosofer godt stoff i Sovjet
Også i kommende år vil religiøse artikler bli offentliggjort i statlige tidsskrifter. Sjefredaktør, Sergej Salygin, i det velrenommerede tidsskriftet «Novyj mir» bekjentgjorde nylig at hans tidsskrift også i 1990 vil offentliggjøre artikler av kristne filosofer, grunnen er «lidenskapelige leserreaksjoner» på årets artikler med kristent, filosofisk innhold. Ifølge redaktør Salygin har tidsskriftet nå nådd et opplag som aldri før, nemlig 1.630.000 eksemplarer – høyere tall hindres av papirmangel. Den «partiløse» redaktør akter å gå i gang med å trykke Solsjentytsins «Gulagarkipelet» allerede i år.

L'OSSERVATORE ROMANO

KATOLSK FORUM

– Foredrag med sikte på å belyse aktuelle problemstillinger

Sted:

*Dominikanernes foredragssal,
Neubergt. 15, Oslo.*

Torsdag 5/10 kl. 19.30:

Kulturdirektør

Lars Roar Langslet:

«Kvalitetskrav og kulturliv»

Onsdag 29/11 kl. 19.30:

Professor Dagfinn Føllesdal:

*«Etiske problemer i
nyere biologi»*

BEGRAVELSESBYRÅER

T.S. JACOBSEN-GRUPPEN
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

Neste nummer utgis 3. oktober. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Årsabonnement (Norge): kr. 190, –

Øvrige europeiske land: kr. 220, –

Andre verdensdeler: kr. 230, –

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

Her er noen fine barnebøker, både nye – og gode gamle i nye opplag.

Min første barnebibel; BD: I & II, ib. kr. 89, – pr. bd. Tekst

F. Brossier/D. Monneron, overs. av Thomas Øvergaard. Illustr. v/L. Galli. « – en billedbok du kan bla i sammen med barna, og stoppe ved et enkelt ord, et enkelt bilde. For å hjelpe foreldrene å knytte bildene sammen finnes det bak i boken et eget avsnitt med tekst.»

Ved sengekanten. Sanger, dikt og bønner. Illustrert av kjente norske kunstnere. Ib. kr. 185, –. En persle av en bok.

Herr Pergolesi og de oppfinnsomme tonene. « – det var en gang en gutt som het Vragnar som ikke ville lære å spille piano. – Men det er utrolig hvor store krefter som finnes i toner og musikk.» Ib. kr. 128, –.

Barnets legender. Gjennfortalt av Leif Wærenskjold, ib. kr. 78, –.

Små sagn om store ting. Dan Lindholm, ib. kr. 115, –.

Vårherre og Sankt Peter på vandring. Av Dan Lindholm. Tresnitt av H. G. Sørensen, ib. kr. 136, –.

Være i hemmelig ærend. A. P. Oldervik, ib. kr. 168, –. Se anmeldelse i dette nummer av St. Olav.

Fra og med 20. september har bokhandelen utstilt noen bilder fra pavebesøket i størrelse 24 x 26 cm. Disse har tidligere vært utlagt til gjennomsyn og selges derfor noe rimeligere enn de bestilte bildene fra Vatikanet. Kom innom og ta en titt. Pris kr. 50, –.

VI SENDER OVER HELE LANDET

ÅPNINGSTIDER:

Mand. – fred.

9.30 – 16.30

Torsd. 9.30 – 17.30

Lørd. 9.30 – 13.30

LES I HØST

Leste De Sigrid Undsets omtale av Ragnhild Foss' oversettelse av latinske middelalderhymner i St. Olav? Omtalen skulle vise at den vakre lille boken fortsatt er aktuell og kan brukes som en bønnbok for hele det liturgiske år.

Har De ennå ikke kjøpt Pater per Bjørn Halvorsens: «Katolske prekenner,» Nouwens: «Gjør alle ting nye» og Moder Teresa og Broder Rogers «Meditasjoner over korsveien,» så gjør et straks, og skaff Dem godt lesestoff til mørke høstkvelder.

Bøkene har fått glimrende anmeldelser, og når ingen av dem koster over 100 kroner, burde det ikke være vanskelig å kjøpe dem hos bokhandleren!

St. Olav Forlag

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

CARITAS IN NORGE
DEN KATOLSKKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonti:

Postgiro: 5 00 40 64 – Bank: 8998.09.08136

Blikk på tiden

Det «lykkelige» valg?

I skrivende stund har landet fremdeles ikke løst regjeringsspørsmålet. De borgerlige partier innleder i dag sine forhandlinger, mens Gro - antagelig - har begynt å rydde i sine skrivebordsskuffer. Men man vet aldri hva det vil bli til i disse ulvetider, for ikke å si løvebakke-tider. I mellomtiden får vi smøre oss med tålmodighet og vente på hva neste Gallupundersøkelse har bestemt seg for at vi skal mene. Apropos Gallup, skjønner jeg ikke helt hva de bygger sine tall på. Selv er jeg aldri blitt spurt om noe som helst, og bare det må da være et minus for hele det norske folk!

Det minner meg forresten om en historie fra dengang USA valgte Ronald Reagan til president. På den tid hadde jeg det privilegium - frynsegoder heter det visst - å få lift med biskopen og hans sekretær til kontoret hver morgen. Det ble som regel ikke sagt så meget på disse turene, men den ellers fåmælte sjåfør var denne morgen heller pratsom. Det var

naturligvis resultatet av presidentvalget som var på tapet. Til slutt kunne jeg ikke dy meg for å bemerke at jeg ikke med min beste vilje kunne skjønne hvordan noen frivillig ønsket å bli president i USA, og at sannelig var jeg glad for at det ikke var jeg som var blitt valgt. Hvortil det kom tørt og meget bergensk fra forsetet: «Det er sikkert amerikanerne glad for også!»

Men noen *må* altså bli politikere, og sannelig virker det som om enkelte trives med det også. Ikke minst det å bli statsminister virker ettertraktet, kanskje fordi man da kan kjøre med blålys til jobben? Men stakkars de andre hvis Kjell Magne virkelig skulle klare å få sitt livs drøm oppfylt - da vil det vel bare bli servert lettøl og alkoholfritt til regjeringsmiddagene i tiden fremover? Det blir naturligvis rimeligere for oss skattebetalere, og dessuten vil vel Carl I. ikke være så lei seg fordi han ikke får lov til å være med. Han skulle forresten bare være glad til for at han slipper regjeringsmøtene for da kan han være hjemme slik at fru Eli ikke behøver å være alenemor!

Nåja, det er fristende å fleipe litt i disse tider, men når sant skal sies, er vi jo egentlig takknemlige for at det er noen som er villige til å påta seg ansvar for landet vårt og prøve å

gjøre det til et best mulig sted å bo og arbeide i. Dette er alle politikeres ønske, og at der er problemer som ikke lar seg løse over natten, er ikke bare deres feil. Det er alltid fristende å være etterpåkløkt og selv vite bedre hvordan tingene skal gjøres, i sær når man selv slipper å bli våt på bena. Dette gjelder selvsagt ikke bare i politikken, men i de aller fleste av våre mellommenneskelige forhold.

Det å måtte ta ansvar, er sannelig ikke alltid noen fornøyelse, det kan stundom bety å måtte stå til rette ikke bare for sine egne, men også for andres dumheter. Dette har heller ikke få av våre politikere fått føle på kroppen.

I det hele tatt tror jeg det norske folk kan være like glad som amerikanerne for at noen av oss ikke finner på å kaste oss inn i det politiske liv. . .

Det er bare én ting jeg misunner enkelte av våre politikere - å måtte være nødt til å rydde skrivebordsskuffene sine hvert fjerde år! Det trenger jeg nemlig mer enn en Gro-dag til!

Mater Olava